

bara bedöms utifrån musikaliska kriterier utan även utifrån deras utseende och privatliv. Genre och genus används dessutom för att skapa ordning i musiklivet, samtidigt som de är betydelsefulla kategorier för kommersialiseringen av musiken. Huss bidrag är skrivet i en lättsam, lite ironiserande ton som gör det spännande att läsa. Ibland hade det dock varit bra med en tydligare röd tråd i texten. Analysen hade kunnat utvecklas mer, bl.a. kring intressanta begrepp som autenticitet, ekonomiskt och kulturellt kapital. Men Huss artikel väcker många viktiga och nya tankar kring kopplingarna mellan genre och genus och musiklivets kommersialisering.

Hela boken är ett mycket viktigt bidrag till forskningen om genus och musik. När jag läser den, så slår det mig hur lite det har forskats på området hittills och hur mycket som återstår att göra. Bidragen visar hur viktigt det är att upplysa om de oerhört snäva kategoriseringarna i musiklivet, hur hierarkier uppstår och befästs, hur vissa grupper i samhället nedvärderas eller begränsas i sitt musikutövande och i sin musikanvändning och hur detta utarmar vårt samhälle. Det är viktigt att öppna ögonen för dessa orättvisor, eftersom musik är någonting som tillför människan stor glädje och mening. Alla människor borde ha samma chanser att använda sig av musik och att utöva musik, utan snäva och fördomsfulla begränsningar av sitt handlingsutrymme.

Petra Garberding, Uppsala

Maja Jacobson: *Färgen gör människan: om färg, kläder och identitet från antiken till våra dagar*. Carlsson Bokförlag, Stockholm 2009. 308 s., ill. ISBN 978-91-7331-252-3.

Maja Jacobsons bok är ett gediget och rikt illustrerat arbete om klädernas språk och om kläder som kulturspeglar. Eftersom boken inte är en vetenskaplig avhandling, ges inte så stort utrymme åt att driva en teoretisk diskussion, presentera och relatera till aktuell forskning o.dyl., även om t.ex. färghistorikern Michel Pastoureaus, dräkt-historikern François Boucher, textilfärgforskaren Gösta Sandberg och några andra forskares studier presenteras. Samtidigt finns ändå det vetenskapliga närvarande med källhänvisningar och bakgrundsresonemang, liksom utredningar av de begrepp som används och syftet med forskningen. Dessutom har Jacobson, fil.dr i etnologi, även själv en bakgrund inom klädvärlden med både beklädnadsteknisk utbildning och arbete på skrädderier och inom textiltutbildning, något som varit en stor

tillgång då hon skrivit de stycken i boken som handlar om 1900-talet.

Maja Jacobson har också tidigare skrivit två arbeten om kläder som symbolspråk, *Kläder som språk och handling: om unga kvinnors användning av klädseln som kommunikations- och identitetsskapande medel* (avh. 1994) och *Gör kläderna mannen?: om maskulinitet och femininitet i unga mäns bruk av kläder, smycken och dofter* (1998). Dessa båda tidigare böcker uppehåller sig kring kläderna i vår egen tid med tillbakablickar snarast inom 1900-talets ram. Den senaste boken, *Färgen gör människan*, bjuder däremot på en längre idéhistorisk resa med mycket utrymme för olika tidsbilder som sätter in klämodet i dess historiska kontext både långt tillbaka i tiden och under de senaste decennierna.

Med färgen på våra kläder, konstaterar författaren, sänder vi olika budskap till dem omkring oss. Hur vi väljer att klä oss påverkar vilket första intryck vi gör på omgivningen och hur vi blir mottagna. Kläd- och färgspråk är symboliskt laddad kommunikation som både frammanar känslor och signalerar ekonomisk, religiös och social status och tillhörighet samt i vissa fall kön. Jacobson tar upp färg ur ett mer fysiologiskt perspektiv och visar på vissa biologiska förhållanden som påverkar hur färger uppfattas. Men hon visar också på hur materialtillgång, som regleras av t.ex. klimat och handelskontakter eller av ekonomiska och färgningstekniska aspekter, på betydande sätt påverkat både färganvändning och värdering av olika färger i olika tider. Samhällets lagar och kyrkans inställning som skapat tabun och ideal är också faktorer som reglerat klädfärger.

Boken erbjuder läsaren ett brett perspektiv på färgens och klädernas kulturhistoriska roll i samhället och författaren resonerar på ett intressant och kunnigt sätt kring hur kläder, färg och identitet är sammanlänkade och hur mode och färg kan karakterisera olika tidsperioder och folkgrupper. Som Maja Jacobson också påpekar, är associationerna kring en viss färg t.ex. inte desamma i västerlandet och i Asien. Det är ett faktum som bl.a. påverkar hur filmer kan exporteras över världen och i vilken mån samma bildbudskap fungerar i olika kulturer. Gult är inte samma sak i det gamla Kina och i europeisk historia, svart är inte sorgens färg i alla kulturer och en man i färggranna kläder uppfattas inte likadant i dag som under renässansen. Man ska inte ens vara alltför säker på att alla i samma samhälle läser alla koder likadant och att tolkningen är densamma hos olika samtida generationer eller samhällsgrupper.

Genom att koppla samman kunskaper om förhål-

landen mellan material, samhälle och olika samhällsgrupper kan man både bredda sitt perspektiv på livet under olika historiska perioder och hitta ett nytt sätt att se på klädsignalerna i samhället omkring sig. Efter att ha fördjupat mig i boken känner jag, att jag kommer att kunna betrakta både gamla kyrkomålningar, medeltidsgycklares klädsel och dagens modetrender på ett nytt sätt. Det är också intressant att kunna se ett mönster i hur trender växlar över kortare och längre perioder – färger och stilar uppträder ofta som ett slags reaktioner och motreaktioner på varandra och en stil får ofta sin betydelse i förhållande till det avstånd den tar till en tidigare inriktning.

Speciellt intressant och belysande upplevde jag Jacobsons framställning av 1800-talet som en period som formade mycket av det som för oss idag är ”gamla sanningar”. Då kom de mörka kostymerna för män med auktoritet och då blev de färgstarka manskläder som tidigare varit normen avvikande. Före 1800-talet kunde en man ha prunkande sidendräkt, men sedan slog det diskreta och enhetliga igenom så starkt att det fortfarande idag är kontroversiellt om en man väljer alltför utstickande accessoarer till den närmast obligatoriska mörka kostymen. Mer dekorativa kläder blev samtidigt ett kvinnoområde när också kvinnorollen förändrades. Här kan många paralleller dras till de böcker som skrivits om 1800-talets kvinnoroll. Jag tycker Maja Jacobsons bok blir ett intressant komplement inte minst för att den lite mer betonar mansrollen, inte bara som en självklarhet i förhållande till en kvinnoroll som primärt analyseras utan som något som också tydligt var i utveckling och som i sig är värt att studera. Samtidigt, kan man i boken också skymta den roll skillnader i samhällsklass spelade under 1800-talet, även om det perspektivet här är mindre markant än för de tidigare århundradena.

Färgen gör människan är en bok om färg och om klädernas färg. Ändå ter den sig för mig nästan ännu mer som en bok om hur de olika klädda människor vi möter omkring oss eller kan studera i historiskt källmaterial kommunicerar med oss. Både medvetet och omedvetet.

Maja Jacobsons bok erbjuder på ett fint sätt läsaren möjlighet att begrunda kläder och färger ur många delvis parallella perspektiv och angriper på ett bra sätt ett vidsträckt och krävande ämne. Om boken kanske inte helt lyckas besvara den ställda frågan om hur man bedömt och värderat klädfärger i olika tider och hur detta avspeglat samhälle och tidsanda, så lyckas den åtminstone med att få mig som läsare att ta med mig frågan som ett analysredskap och ett nytt sätt att se på

fenomenen. Allt mode och alla klädfärger, visar studien, kan ses som viktiga uttryck för sitt samhälle och sin tid och genom att analysera förändringar i klädbruket kan man också lära sig mer om rörelser och utveckling i samhället i allmänhet.

Maria Ekqvist, Åbo

Ulrika Torell, Roger Qvarsell & Jenny Lee:
Burkar, påsar och paket. Förpackningarnas historia i vardagens konsumtionskulturer.
Nordiska museets förlag, Stockholm 2010.
272 s., ill. ISBN 978-91-7108-539-9.

Den snygga, välproducerade och innehållsrika boken *Burkar, påsar och paket. Förpackningarnas historia i vardagens konsumtionskulturer* presenterar många intressanta studier av förpackningar och konsumtion. Nyckelkällorna i boken är livsmedelsförpackningar och reklam för livsmedel och boken är ett resultat av ett samarbete mellan Tema Kultur vid Linköpings universitet och Nordiska museet i Stockholm. Boken handlar om hur förpackningar ger konsumtionen av varor mening och betydelse. Författarna nämner ett komplext system av konsumtionskulturer där inköp av livsmedel är en del. Fokus ligger på urbana kulturer med ett inslag av stads- och arkitekturhistoria. Man vill berätta hur ”vårt” kommersiella stadslandskap växt fram. I boken möter läsaren konsumtionssamhällets visuella inramning. Författarna skriver att rumsliga perspektiv är centrala i ett försök att teckna förpackningarnas historia. I boken presenteras studier av olika förpackningar med kakmixar och sillkonserver, och studierna presenterar också något om de sammanhang i vilka de förpackade livsmedlen fått sina betydelser.

En central ambition i boken, vid sidan om den mer traditionella historieskrivningen, är att beskriva vad livsmedelsförpackningarna, utöver sin funktion att emballera och sälja varan, berättar om det goda och rätta livet.

Författarna vill i studien av livsmedelsförpackningar som en del i en framväxande konsumtionskultur analysera allmänna värdetförskjutningar, människors begär och önsknings, deras livsideal och ambitioner. Det handlar om hur livsmedelsförpackningar och konsumtionskulturer påverkar sociala identiteter och självbilder, hur de markerar social status och ger uttryck åt ideologiska ställningstaganden. Författarna i redaktionen hänvisar till Ulf Hannerz resonemang om varor som identitets-